

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie**

Szczecin, dnia 25 stycznia 2011 r.

**Pan
Zenon Wójciak
Dyrektor Młodzieżowego Ośrodka Wy-
chowawczego w Renicach**

LSZ-4101-23-02/2010
P/10/159

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie, przeprowadziła kontrolę w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Renicach, zwanym w dalszej treści „MOW” lub „Ośrodek”, wykonywania zadań w zakresie kształcenia i resocjalizacji w okresie od 1 września 2007 r. do 31 sierpnia 2010 r.

W związku z kontrolą, której wyniki zostały przedstawione w protokole kontroli podpisanym w dniu 15 grudnia 2010 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ust. 1 ustawy o NIK, przekazuje Panu Dyrektorowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność MOW w kontrolowanym zakresie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości. Powyższą ocenę ogólną uzasadniają następujące ustalenia kontroli i wynikające z nich oceny częściowe.

1. NIK pozytywnie ocenia, z uwzględnieniem kryteriów legalności i rzetelności, organizację kształcenia i resocjalizacji w MOW, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości.

MOW w okresie kontrolowanym był placówką resocjalizacyjno – wychowawczą dla chłopców, z 80 miejscami w internacie i zespole szkół specjalnych (szkoła podstawowa i gimnazjum).

Ośrodek posiadał statut uchwalony przez radę pedagogiczną w dniu 5.11.2008 r., w którym uwzględniono wymagania zawarte w załączniku nr 3 do rozporządzenia MENiS w sprawie statutowych placówek oświatowych². Szkoły wchodzące w skład MOW nie miały opracowanych i uchwalonych

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231 poz. 1701 ze zm.

² rozporządzenie Ministra Edukacji, Nauki i Sportu z dnia 7.03.2005 r. w sprawie ramowych statutowych placówek publicznych (Dz. U. Nr 52, poz. 466).

statutów, mimo obowiązku określonego w art. 60 ust. 1 *ustawy o systemie oświaty*³ i § 1 ust. 1 pkt 2 i 3 *rozporządzenia MEN z 21.05.2001 r.*⁴

W latach szkolnych 2007/2008, 2008/2009 i 2009/2010 w MOW funkcjonował 1 oddział w szkole podstawowej (w roku 2007/2008 klasa VI, w pozostałych latach łączone klasy V i VI) oraz 4 oddziały w gimnazjum o liczebności od 8 do 16 uczniów w każdym oddziale. Liczba wychowanków na początku roku szkolnego 2007/2008 i 2008/2009 była wyższa od liczby uczniów wszystkich oddziałów szkolnych o odpowiednio 2 i 9 absolwentów.

Zgodnie z § 20 ust. 2 i 3 *rozporządzenia MENiS w sprawie placówek publicznych*⁵ liczebność grup wychowawczych w okresie nauki nie przekraczała 12 wychowanków. MOW zapewniał opiekę nocną nad wychowankami. Natomiast liczba ewidencyjna wychowanków w grupach feryjnych w 2007 r. i 2009 r. oraz wakacyjnej w 2010 r. wynosiła od 13 do 22. Dyrektor MOW wyjaśnił, że faktyczna liczba wychowanków w grupach w okresie ferii i wakacji nigdy nie przekraczała 12, a jedynie stan ewidencyjny grup był wyższy, ponieważ do utworzonych doraźnie grup przypisano wychowanków nieobecnych nieusprawiedliwionych.

MOW przekazywał do Systemu Informacji Oświatowej dane o liczbie uczniów/wychowanków, które nie pokrywały się z danymi wynikającymi z dokumentacji MOW (dzienniki lekcyjne i raporty dzienne). Ośrodek przekazał informacje, że wg stanu na dzień 10.09.2007 r., 30.09.2007 r., 30.09.2008 r., 31.03.2009 r., 10.09.2009 r. i 30.09.2009 r. w MOW przebywało odpowiednio 58, 61, 76, 72, 73 i 80 uczniów, a wg dokumentacji ich liczba wynosiła odpowiednio 55, 59, 59, 71, 59 i 66. Skutkiem przekazania nierzetelnych danych o liczbie uczniów/wychowanków do SIO, organ prowadzący (Starostwo Powiatowe w Myśliborzu) naliczył subwencję oświatową w kwocie wyższej o 1.404,6 tys. zł od tej która byłaby naliczona dla liczby uczniów/wychowanków wynikającej z dokumentacji MOW.

2. NIK pozytywnie ocenia, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, system kształcenia i organizacji zajęć specjalistycznych wychowanków (edukacyjnych, resocjalizacyjnych i terapeutycznych).

Baza lokalowa MOW, tj. pomieszczenia szkoły oraz internatu, pozwalały na bezpieczne i higieniczne przebywanie w nich uczniów/wychowanków oraz stwarzały możliwość skutecznego prowadzenia procesu edukacyjnego i resocjalizacyjnego.

Stwierdzone w trakcie oględzin nieprawidłowości stanowiące naruszenie §§ 9 ust.1, 20, 25 i 26

³ ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.).

⁴ rozporządzenie MEN z dnia 21.05.2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. Nr 61, poz. 624 ze zm.)

⁵ rozporządzenia MENiS z dnia 7.03.2005 r. w sprawie rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt ich dzieci w tych placówkach (Dz. U. Nr 52, poz. 467 ze zm.).

*rozporządzenia MENiS w sprawie BHP w szkołach i placówkach*⁶ zostały usunięte w czasie trwania kontroli, a dotyczyły braku regulaminu określającego zasady BHP w pracowni informatycznej i instrukcji bezpiecznej obsługi komputerów, niesprawnej instalacji wentylacyjnej w toaletach i łazienkach, niewystarczającej ilości środków medycznych w apteczce w internacie, nieoznakowaniu apteczek i braku przy nich instrukcji o zasadach udzielania pierwszej pomocy.

Dla każdej ze szkół działających w MOW - na lata szkolne 2007/2008, 2008/2009 i 2009/2010 - opracowane zostały szkolne plany nauczania zawierające tygodniowy wymiar godzin, odpowiadający określonemu w § 3 *rozporządzenia MENiS w sprawie ramowych planów nauczania*⁷, w tym 1 godzinę zajęć socjoterapeutycznych we wszystkich klasach szkolnych. Stosowane w szkole podstawowej i gimnazjum programy nauczania oraz podręczniki (do nauki języka polskiego, matematyki, historii, języka obcego oraz religii) zostały dopuszczone do użytku szkolnego przez właściwego ministra oraz znajdowały się w szkolnych zestawach programów i podręczników.

MOW nie zapewnił – wbrew wymogom § 6 *rozporządzenia MENiS o kierowaniu do placówek*⁸ - podręczników dla wszystkich uczniów. W trakcie kontroli stwierdzono, że od 1 do 21 uczniów (na 26 uczniów wg stanu na 30.09.2009 r.) oraz od 6 do 26 uczniów (na 31 uczniów wg stanu na 31.05.2010 r.) w klasie II gimnazjum w roku szkolnym 2009/2010 nie posiadało podręczników do nauki poszczególnych przedmiotów nauczanych w tej klasie.

W ramach działań resocjalizacyjnych zespoły wychowawcze właściwie sporządzały i modyfikowały indywidualne programy resocjalizacyjne (IPR). Prowadzone przez pedagoga dzienniki zajęć z zakresu terapii pedagogicznej spełniały wymogi określone w § 18 *rozporządzenia MENiS w sprawie dokumentacji*⁹.

W roku szkolnym 2009/2010 wg stanu na 30.09.2009 r. w MOW zatrudniano 36 pracowników pedagogicznych (na 28,83 etatu), w tym 17 nauczycieli szkolnych i 19 wychowawców internatu, z których 6 nie posiadało kwalifikacji w zakresie resocjalizacji wymaganych przepisami § 15-16 *rozporządzenia MEN w sprawie kwalifikacji nauczycieli*¹⁰. Dyrektor Ośrodka z ww. 6 pracowników pedagogicznych, dla 2 nie uzyskał zgody Kuratorium Oświaty w Szczecinie na ich zatrudnienie w placówce.

⁶ rozporządzenie Ministra Edukacji Nauki i Sportu z dnia 31.12.2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69 ze zm.)

⁷ rozporządzenie Ministra Edukacji, Nauki i Sportu z dnia 12.02.2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 15 poz. 142 ze zm.)

⁸ rozporządzenie Ministra Edukacji, Nauki i Sportu z dnia 26.07.2004 r. w sprawie szczegółowych zasad kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu nieletnich w młodzieżowym ośrodku wychowawczym oraz młodzieżowym ośrodku socjoterapii (Dz. U. z 2004 r. Nr 178, poz. 1833)

⁹ rozporządzenie Ministra Edukacji, Nauki i Sportu z dnia 19.02.2002 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczo-opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz. U. z 2002 Nr 23, poz. 225 ze zm.)

¹⁰ rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12.03.2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli nie mających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz. U. Nr 50, poz. 400)

W MOW funkcjonował system doskonalenia i doskonalenia zawodowego pracowników pedagogicznych, lecz w tym zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- z przyznanych środków na sfinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli MOW wykorzystał 29,8% w 2007 r., 31,9% w 2008 r., 78,1% w 2009 r., a w 2010 r. do 31.08.2010 r. 13,7%,
- nie opracowano wieloletniego planu doskonalenia zawodowego nauczycieli na lata 2007-2010, o którym mowa w § 6 ust. 1 *rozporządzenia MENiS o doskonaleniu nauczycieli*¹¹,
- złożono do organu założycielskiego po terminie określonym w § 6 ust. 2 i § 6 ust 3 ww. *rozporządzenia MENiS* sprawozdanie z wykorzystania środków za 2007 r. (2 dni) i wnioski o przyznanie dofinansowania form doskonalenia nauczycieli na 2008 r. (7 dni).

W okresie objętym kontrolą w MOW nie prowadzono rejestru skarg i wniosków. Ponadto brak było instrukcji kancelaryjnej określającej m.in. zasady obiegu i archiwizacji dokumentacji w MOW. Spowodowało to m. in. nieprzedstawienie do kontroli dzienników psychologa za lata 2007/2008-2009/2010. Brak zasad obiegu dokumentów uniemożliwiał ustalenie osoby, której ewentualnie przekazano i była w posiadaniu tych dokumentów. Wnioski o dofinansowanie doskonalenia zawodowego i protokoły z przeglądu BHP z okresu objętego kontrolą dostarczane były do organu prowadzącego bez formalnego potwierdzenia ich odbioru.

Zajęcia z 11 kół pozalekcyjnych w latach 2009/2010 nie dokumentowano w dziennikach, o których mowa w § 10 *rozporządzenia MENiS w sprawie dokumentacji*. Odnotowano je w kwestionariuszach potwierdzających wypracowanie przez nauczycieli i wychowawców dodatkowej godziny zajęć w tygodniu, wynikającej z art. 42 ust. 2 pkt 2 *ustawy - Karta Nauczyciela*¹², które nie zawierały informacji wymaganych w § 10 ww. *rozporządzenia*.

W badanym okresie Dyrektor MOW zgodnie z przepisami § 4 ust. 4 i § 12 *rozporządzenia MENiS o kierowaniu do placówek* skreślił z ewidencji Ośrodka 51 wychowanków po ich 8 tygodniowej nieobecności i 24 z powodu nie doprowadzenia nieletniego do Ośrodka w ciągu 3 miesięcy od daty wskazania przez właściwy organ kierujący. Dokumentację skreślonych z ewidencji wychowanków przekazywał właściwym organom i powiadamiał podmioty wymienione ww. *rozporządzeniu*.

3. Najwyższa Izba Kontroli ocenia, że efekty kształcenia i resocjalizacja wychowanków w Ośrodku były niezadawalające, a koszty ich edukacji i pobytu w MOW były wysokie.

¹¹ rozporządzenie MENiS z dnia 29 marca 2002 r. w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli pomiędzy budżety poszczególnych wojewodów, form doskonalenia zawodowego dofinansowywanych ze środków wyodrębnionych w budżetach organów prowadzących szkoły, wojewodów, ministra właściwego ds. oświaty i wychowania oraz szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania tych środków (Dz. U. Nr 46, poz. 430).

¹² ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 ze zm.).

Ośrodek w latach 2007-2009 od organu prowadzącego (Starostwo Powiatowe w Myśliborzu) na działalność statutową otrzymał i wydatkował środki w kwocie odpowiednio 2.708,7 tys. zł, 2.785,9 tys. zł i 3.129,6 tys. zł. Średni miesięczny koszt nauki i pobytu 1 wychowanka/ucznia w MOW wyniósł 3.179 zł w 2007 r., 3.414 zł w 2008 r. i 3.897 zł w 2009 r.

MOW prawidłowo egzekwował od rodziców (opiekunów prawnych) opłaty za wyżywienie wychowanków naliczone na podstawie § 66 ust. 1 *rozporządzenia MENiS w sprawie placówek publicznych* i uchwał Rady Powiatu. Zadłużenie z tego tytułu za okres objęty kontrolą wyniosło 6,5 tys. zł, z którego kwotę 5,1 tys. zł umorzył organ prowadzący, a pozostałą wyegzekwowano do 22.10.2010 r.

Niezadawalająca była efektywność kształcenia wychowanków Ośrodka w latach szkolnych 2007/2008, 2008/2009 i 2009/2010 w zakresie przedmiotów ścisłych i humanistycznych oraz zadawalająca w latach 2008/2009 i 2009/2010 w zakresie języka obcego, o czym świadczą wyniki gimnazjalnych egzaminów kompetencyjnych dla szkół gimnazjalnych funkcjonujących przy ośrodkach wychowawczych w województwie zachodniopomorskim, podczas których wychowankowie:

- z części humanistycznej uzyskali odpowiednio 17,93 pkt, 17,25 pkt i 19,71 pkt, przy średniej w województwie odpowiednio 21,16 pkt, 21,25 pkt i 20,36 pkt,
- z części matematyczno – przyrodniczej uzyskali 15,39 pkt, 14,25 pkt i 14,86 pkt przy średniej w województwie odpowiednio 20,00 pkt, 15,95 pkt i 13,45 pkt,
- z języka obcego (bez roku 2007/2008) uzyskali 22,25 pkt i 21,43 pkt przy średniej w województwie odpowiednio 22,13 pkt i 19,46 pkt.

Niezadawalająca była efektywność resocjalizacji MOW w zakresie przeciwdziałania ucieczkom. Mimo podejmowanych działań w celu zmniejszenia liczby ucieczek z Ośrodka, w latach objętych kontrolą liczba ucieczek wzrosła i wyniosła w 2007 r. – 49 ucieczek, w 2008 r. – 67, a w 2009 r. – 73. Za skuteczniejsze uznać należy działania MOW zmierzające do przeciwdziałania niepowrotom, gdyż liczba niepowrotów zmniejszyła się i wyniosła w ww. latach odpowiednio 86, 32 i 63.

4. Ośrodek nie prowadził analiz skuteczności swoich działań resocjalizacyjno-edukacyjnych i nie posiadał danych o byłych wychowankach. W przeprowadzonych badaniach ankietowych wśród 67 wychowanków (50 aktualnych i 17 byłych) wychowankowie podali m.in., że: 37 - czuło się w MOW bezpiecznie; 42 - w czasie pobytu w MOW zaczęło się uczyć; 29 - nauczyło się przydatnych w życiu rzeczy; 30 - jest spokojniejszych i poważniej myśli o przyszłości; 17 - zerwało z poprzednim towarzystwem, 18 – przestało pić alkohol; 15 – przestało zażywać narkotyki; 20 - poprawiło relacje z rodziną; 39 – że wychowawcy pomagali w nadrobieniu zaległości szkolnych. Niepokojącym sygnałem wynikającym z badań ankietowych jest przeświadczenie wychowanków o ist-

niejącej przemocy wychowawców i rówieśników, co nie pozostawało bez wpływu na ich ucieczki i niepowroty. Część ankietowanych wychowanków wskazała na nieodpowiednie traktowanie przez wychowawców: 8 byłych i 3 obecnych wychowanków wskazało na przemoc wobec nich, 6 byłych i 3 obecnych wskazało, iż poprawie powinno ulec traktowanie wychowanków przez wychowawców.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnioskuje o:

1. *Poprawić efektywność kształcenia i resocjalizacji uczniów/wychowanków w MOW oraz wyposażyć ich w podręczniki do nauki wszystkich przedmiotów.*
2. *Podjęcie działań zapobiegających przemocy wobec uczniów/wychowanków MOW.*
3. *Opracowanie i uchwalenie statutów szkoły podstawowej i gimnazjum funkcjonujących w ramach MOW z zachowaniem wymogów rozporządzenia MEN z 21.05.2001 r.*
4. *Podawanie do Systemu Informacji Oświatowej rzetelnych danych o rzeczywistej liczbie uczniów/wychowanków.*
5. *Wprowadzenie w MOW instrukcji kancelaryjnej określającej m.in. zasady obiegu i archiwizacji dokumentacji Ośrodka oraz założenie rejestru skarg i wniosków.*
6. *Prawidłowe dokumentowanie zajęć z kół pozalekcyjnych oraz pracy psychologa.*
7. *Opracowanie wieloletniego planu doskonalenia zawodowego, pełne wykorzystanie przyznawanych środków na ten cel oraz terminowe składanie wniosków i sprawozdań z tego zakresu.*

Najwyższa Izba Kontroli na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje od Pana Dyrektora, w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków, bądź o działaniach podjętych na rzecz ich realizacji lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Stosownie do art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu Dyrektorowi prawo zgłoszenia na piśmie, do Dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie, umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.